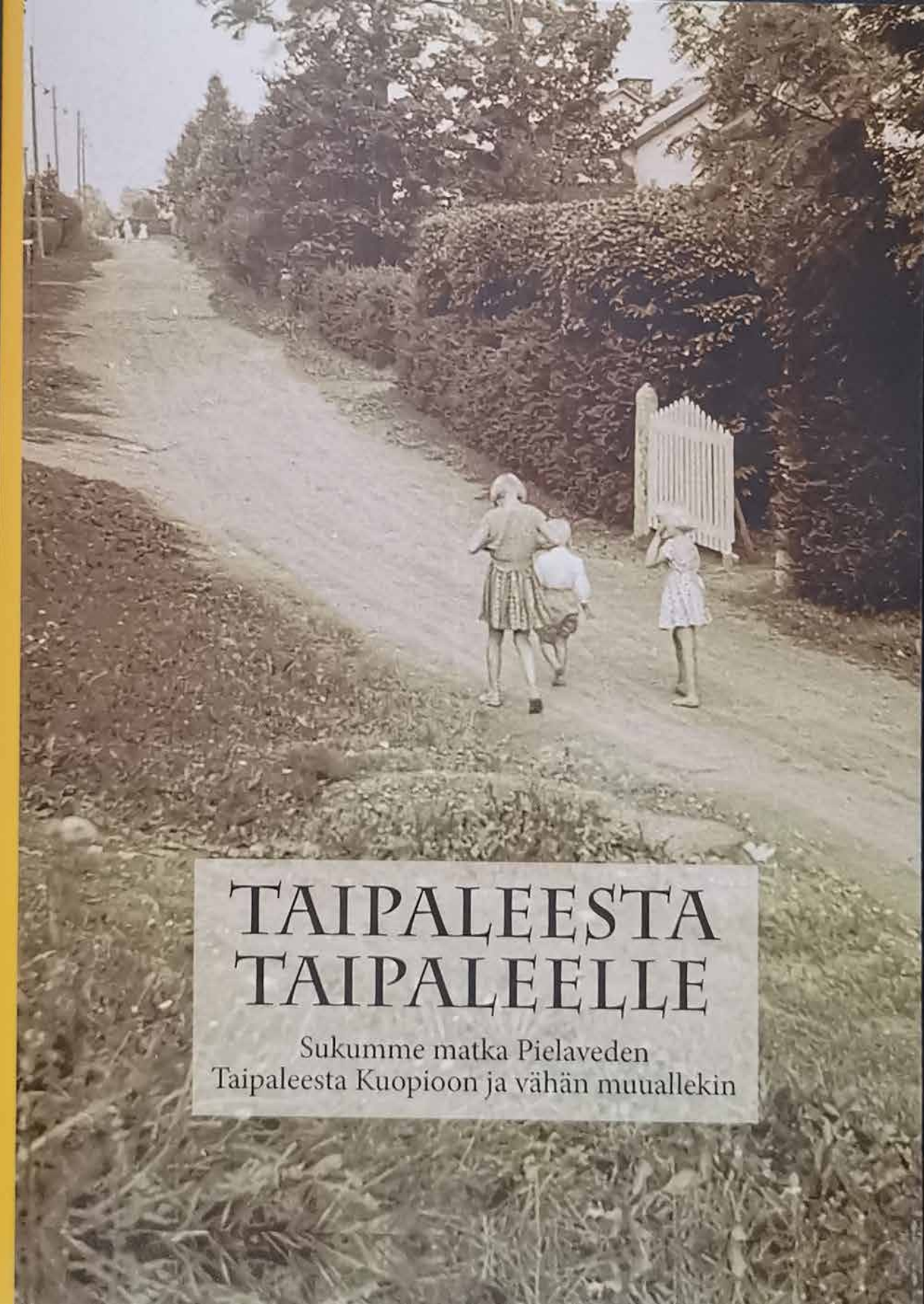

TAIPALEESTA TAIPALEELLE

Sukumme matka Pielaveden
Taipaleesta Kuopioon ja vähän muuallekin

© Tapani ja Heikki Huttunen

© Kuvat: Huttusten albumeista, jos ei toisin mainita

© Ulkoasun suunnittelu, kuvien käsittely ja taitto: Pike Rautiainen

Kirjapaino: KeuruunLaatupaino 2021

TAIPALEESTA TAIPALEELLE

OMAKUSTANNE

Sisällysluettelo

Saatteeksi.....	6
Pielaveden Taipaleen Huttula.....	9
Pielavedeltä Kuopion Kurkimäkeen.....	13
Muutto Telkonsaareen.....	15
Pitkälähden uuden kievarin isäntä	16
Luhastensalon aika	24
Ape opettajan uralle	28
Seminaariaika Kajaanissa	
Armeijan harmaissa	
Varkauden aika	
Viisi vuotta sotaa	31
Ape ja Leena kihloihin	36
Leenan ja Apen avioliiton alkuajat	
Häämatka oli päättynyt ja arki alkoi	
Räsäset ja Vepsäläiset Mökönlahdessa	42
Anni ja Martti menivät naimisiin juhannuksena	
Leena-äiti.....	51
Elämää Vepsäläisillä	
Äidin kouluvuodet	
Talvisota	
Sisar hento valkoinen	
Tupatien aika.....	56
Meidän perhe.....	58
Perhe alkoi kasvaa	60
Asuimme rintamamiestalossa.....	62
Varhaisia lapsuusmuistoja.....	66
Kymmenen tikkua laudalla!.....	76
Musiikkiharrastusta	82
”Tupatuurit” esiintyivät Mirri-tädin ohjelmassa	
Ja sitten soittamaan!	
Talvesta kevääseen	85
Aina oli paljon lunta	
Nyt mennään luistelemaan!	
”Ulos, sukset survaiskaa...”	
Hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta	
Kinkun tuoksua	
Pääsiäisestä vappuun	
Mökönlahden tătälä	98
Jännittävät junamatkat.....	100
Ukki, mummi ja muuta sukua Mikkelissä	
Ape opettajana.....	102
Isän mukana koulussa ja retkillä	
Puutarha oli Apen oma paikka	106

Kesänviettoa Kallaveden saarilla	110
Lehtosaari	
Luhastensalo	
Elämää saaressa	
Lapsuusajan kesämuistoja	
”Mitäs tänään on ruokana?”.....	118
Perinteistä kotiruokaa	
Makeita herkkuja	
Monenlaista puuhaa ja harrastusta.....	127
Lue enemmän, luulet vähemmän	
Teatteria ja sirkushuveja!	
Elokuvissakin käytiin	
’Höyryradiosta’ transistoreihin	
Sitten tuli nuorisomusiikki	
Töllötin tulloo...	
Näin meille tuli televisio	
Oma mökki, Lippolanniemi.....	138
Kiemuraiset alkuvaiheet	
Mökin rakentaminen	
Suomalaista kesäelämää parhaimmillaan	
Työtä ja hupia	
”Luurankoja kaapissa”	
Terveyttä ja sairautta	152
Lasten kouluvuodet.....	155
Valkeisen koulussa	
Haapaniemen koulussa	
Kansakoulusta oppikouluun	
Minna Canthin yhteiskoulu perustetaan	159
Tupatien loppuajat	164
Rahahuolia ja muuta hankaluutta	
Elna-tädin testamentti ja sukuriita	
Päiväkoti Pirpala.	166
Päiväkodin nimeksi keksittiin Pirpala.	
Pirpalan elämää	
Pirpalasta Puijonkadulle	168
Kerrostaloelämää Puijonkadulla	
Koivurinteellä yli 20 vuotta.....	171
Käänteentekeviä aikoja.....	174
Jälkisanat.....	176
Liite:	
AARNE JA LEENA HUTTUSEN LAPSET	178
JÄLKIPOLVINEEN	

Saatteeksi

Tänä vuonna 4. tammikuuta oli äitimme syntymästä kulunut 100 vuotta. Tämä on hyvä syy koota nyt sukumuistot yhteen ajalta ennen ja jälkeen sen, kun vanhempamme Aarne Huttunen ja Leena Vepsäläinen menivät naimisiin Kuopion tuomiokirkossa 5. tammikuuta 1945.

Tarinat kattavat kaikkiaan yli 150 vuotta viime vuosituhannen loppuun, tarkemmin sanottuna päivään, jolloin isämme kuoli, 21. lokakuuta 1999.

Hessu-veli eli Heikki lupasi isälle tämän 80-vuotispäivänä tutkia ja selvittää meidän suvun vaiheita Pielaveden Taipaleen kylästä Kuopion seudulle.

Hessu selvitti ensin Huttusten ja sitten vielä Räsästen ja Vepsäläistenkin vaiheita. Sukututkimus antaa meille aikaperspektiiviä ja peilaa sukumme matkaa pellon syrjästä tietoyhteiskuntaan.

Me sisarukset olemme koonneet 'yksiin kansiin' omia henkilökohtaisia lapsuus- ja nuoruusmuistoja ja samalla koettaneet rakentaa säilyneen materiaalin pohjalta kuvaa isän ja äidin ja myös isovanhempien vaiheista.

Faktojen tarkistuksessa internetistä on ollut suuri apu ja tarvittaessa tietoja kaiveltiin jopa Kansalliskirjas-

ton digiarkistoon tallennettujen sanomalehtien sivuilta.

Jotta voisimme ymmärtää paremmin sukumme ja esivanhempiemme kokemuksia, sattumuksia ja heidän ratkaisujaan, olemme yrittäneet tarkastella niitä myös kutakin ajankohtaa leimaavien tapahtumien ja katso-
musten valossa. Ehkä tätä voisi sanoa eräänlaiseksi har-
rastelijavoimin tehdyksi mikrohistoriaksi.

Kiitokset kuuluvat Pikelle eli Pirkko Rautiaiselle kuvien käsit-
telystä ja taitosta, Hessulle perinpohjaisesta sukututki-
muksesta, Tapille eli Tapanille muistojen toimittamisesta ja
kieliasusta, ja Leenukalle eli Eila Huttuselle, joka toimi apu-
toimittajana ja kannustajana projektin eri vaiheissa.

Kiitokset kuuluvat luonnollisesti myös kaikille sisa-
ruksille, jotka lähettivät sivukaupalla tarinoitaan ja joi-
den kanssa käydyt tuntikausien puhelut saivat nämä
muistelut elämään.

Halikossa, pandemiakeväänä 2021

Tapani Huttunen

Pielaveden Taipaleen Huttula

Mikko Tanelinpoika Huttunen, Ukko-Mikko, syntyi Huttulassa 12.3.1867, ”suurena nälkävuotena”, Taneli Huttuselle ja Ebba Sofia Jauhiaiselle.

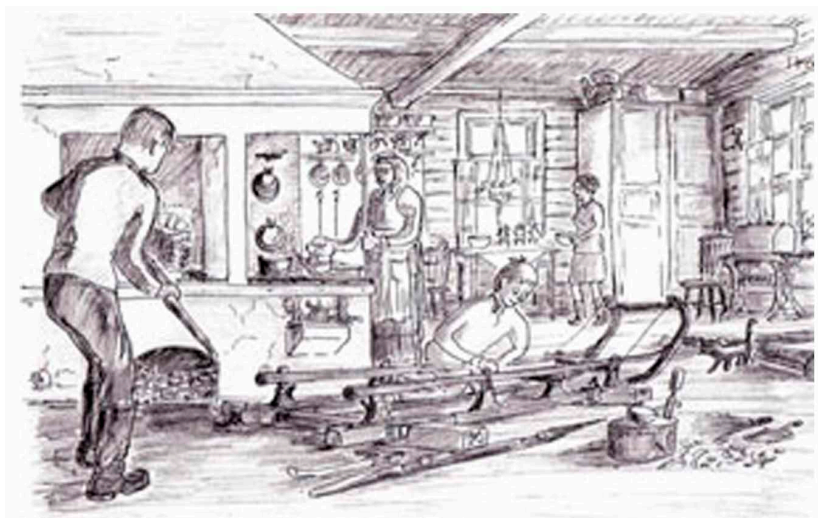
Mikko oli perheen toinen lapsi, vanhempi veli Juho oli syntynyt vuonna 1865. Taneli sai Ebba Sofian kanssa vielä Anna Lovisan, Johannan ja Helenan. Ebba kuoli raskauden aiheuttamaan verenvuotoon 13.6.1877 Mikon ollessa vain kymmenvuotias.

Serafia Israelintytär Jauhiainen, Seru-mummo, syntyi Pielaveden Keiteleen Vuonamonlahden Riskaalla, 17.1.1871, perheen kolmanneksi nuorimpana lapsena. Serafialla oli kahdeksan muuta sisarusta ja perheen pää Israel Jauhiainen oli kotoisin suuresta Huosaan talosta, jonka historia ulottuu aina 1500-luvulle.

Alkujaan 2500 hehtaarin kokoinen Huttula oli ollut Pielaveden Taipaleessa Huttusten tilana 1700-luvun alkuvuosista alkaen ja Olli Paavonpoika Huttunen osti tilan 200 kuparitalerilla Markus Saastamoiselta.

Ollin edeltäjän, suvun esi-isän Lauri Huttusen, omistama maa-alue oli käsittänyt 1550-luvulta alkaen lähes koko Sonkajärven alueen, lisalmen itäosat ja Rautavaaran länsiosat, eli yhteensä noin 80 x 30 kilometriä kokoisen alueen. Tämä tieto löytyy vuoden 1546 maantarkastusasiakirjasta.

Perinteisesti Taipaleen Huttulassa oli asunut paljon väkeä. Samaan aikaan tilalla eleli useampikin sukupolvi perhekuntineen. Tilan torppareina mainittiin ajoittain joku Huttulan veljeksistä. Tilalla asui renkejä, piikoja ja jopa kaksikin ruotumiestä eli sotilasta omassa torpassaan.

Terho Huttusen kuvituksia Huttulan puhdetöistä.

1700- ja 1800-lukujen vuosikymmenet kuluivat ja tila antoi elannon perheelle, sukupolvet vaihtuivat hiljalleen.

Maalaistilalla elettiin auringonnoususta auringonlaskuun jokaisena päivänä viikossa. Iltaisinakin tuvassa oli tehty päreenvalossa erilaisia puhdetöitä.

Hutun tilan päärakennus oli 1800-luvulla lähes 40 metriä pitkä. Tuvat olivat molemmissa päissä taloa ja asuin-kamarit näiden välissä. Savu-uunit oli aikanaan purettu ja muutettu ulossavuttaviksi. Ikkunat olivat kuusiruutuiset ja talon sivustalla oli valtava pihlaja. Navetta oli suuri, 30 lehmälle, ja pihapiirissä oli vielä riihi, tuulimylly ja aittoja. Tilalla oli myös useita torppia työmiehille ja piilopirttejä ”vainolais-ten varalle”. Viljaa, etenkin ruista, viljeltiin useassa paikassa tilan saroilla ja piilopirttien ympärillä.

Kaikki työkalut ja tilan tarpeet oli tehty tilan omassa pajassa, kuten myös reet, veneet ja kärrytkin. Naiset olivat kehränneet lankaa ainakin 6 rukilla ja näistä langoista oli tehty nuottia, verkkoja ja vaatteita. Siksi omiin tarpeisiin kasvatettiin mm. pellavaa ja hamppua. Langoista kudottiin itse myös vaatteet, ja joka kolmas vuosi olikin uusi vaateparsi panna päälle.

1800-luvun puolen välin jälkeinen aika oli muutosten aikaa maanviljelyssä, niin myös Huttulassa. Tilalla luotettiin liikaa perinteisiin viljelymenetelmiin. Tämä johti siihen, että Huttu-

lan tila alkoi vähitellen taantua.

Taneli Eljaksenpoika Huttunen (s. 1835) yritti vielä nostaa talon nousuun, mutta kohtalo päätti toisin hänen kuoltuaan 1.5.1900. Huttulan väkeä oli jo alkanut vähitellen siirtyä pois tilan mailta uuden, paremman elämän toivossa.

Ape-isän vanhemmat Mikko eli Ukko-Mikko ja Serafiina Jauhiaiainen eli Seru-mummo olivat menneet naimisiin 26.1.1891. Pielavedellä Taipaleen kylässä olivat syntyneet lapset Ida (1891), Johanna (1894), joka kuoli samana vuonna kuumeeseen, Jalmari (1896) ja Ville (1898).

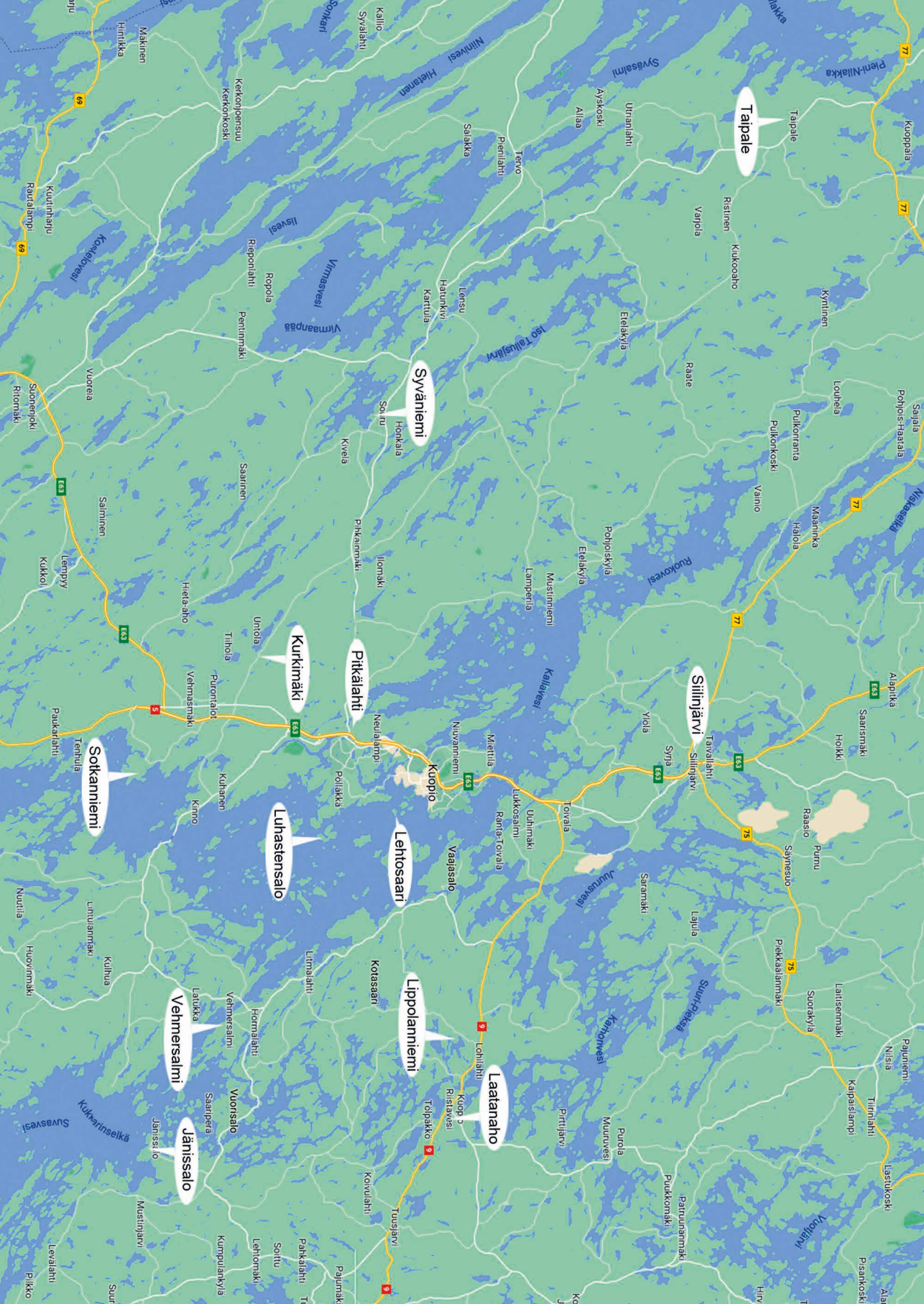
Tilan myynnin jälkeen Tanelin perinnönjaossa Mikko ja Seru saivat Taipaleesta mukaansa 6 lehmää, hevosen sekä muita kotieläimiä.

Hevosen vetämille rattaille nousivat 4.5.1901 vanha Petter Huttunen (s. 1820) vaimonsa Reetta Sohvin kanssa. Mukaan tulivat Petterin sisar Reetta, sekä Mikko Tanelinpoika Huttunen vaimonsa Serafia Jauhiaisen ja kolmen lapsensa Idan, Jalmarin ja Villen kanssa.

Näin alkoi matka kohti Kuopion Kurkimäkeä, josta Mikko Huttunen oli vuokrannut tilan perheen uudeksi kodiksi.

Näistä lähtökohdista alkaa kertomus Mikko "Ukko-Mikko" Tanelinpoika Huttusen (1867-1938) ja Serafia "Seru-mummo" Jauhiaisen (1871-1957) elämänvaiheista Pielaveden Huttulasta Kurkimäkeen ja edelleen Telkonsaaren kautta kieverinpitäjäksi Kuopion Pitkälähteen. Lopulta matka johti vielä pientilalliseksi ja kalastajaksi Kuopion Luhastensaloon.

Matkan ollessa vielä alkutaipaleella oli Seru-mummo todennut: "Mihinkähän tässä vielä Mikon kanssa joutuu".

Taipale

Syväniemi

Kurkinmäki

Pitkälahti

Silinjärvi

Sokaniemi

Luhastensaari

Lehtosaari

Lippolanmäki

Laatanaho

Vehmersalmi

Jänissaari

Pielavedeltä Kuopion Kurkimäkeen

Matka Pielavedeltä kohti Kuopion Kurkimäkeä vei karjan kanssa lähes viikon. Matkaa oli tehty ensin Keiteleelle, josta uusi tie oli rakennettu kohti Karttulaa. Karttulasta tie johti Airakselan kylän läpi Kurkimäkeen.

Näin matkalaiset muutamien päivien jälkeen pääsivät perille uuteen asumukseen. Uusi vuokratila oli Kurkimäessä kirkonkirjojen mukaan Vehmasmäki 29 Kurkimäen Hannola. Paikan omisti Tuolitehdas Osakeyhtiö.

Elo alkoi Kurkimäessä hyvin. Perhe kasvoi ja Kurkimäessä syntyivät Hellin (1901), Mikko (1904) ja Martti (1906).

Vaikka tila antoi elannon, oli tulo kuitenkin kovan työn takana. Seru-mummo kävi kaupungissa myymässä säännöllisesti kirnuamaansa voita 10 kiloa kerrallaan.

Matka Kuopioon taittui jalkaisin, koska kyyti junalla oli liian kallis. Seru-mummo teki noin 25 kilometrin matkan kävellen ja möi voita torilla "mustassa pörssissä", koska voin puute oli kaupungissa kova.

Joku Serun asiakkaista lähetti voita aina Helsinkiin saakka junalla. Jälkeenpäin hän oli saanut kiitokset hyvin kirnutusta ja tuoreesta voista.

**Haluatko lukea kirjan loppuun?
Laita sähköpostia Heikki Huttuselle
taipaleenhuttula@gmail.com**

Saat koko historiikin luettavaksesi.